

Перспективи подальших розвідок у напрямку визначення змісту та сутності страхових правовідносин у сфері господарювання повинні сприяти розвитку науки страхового права та активізації наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Абрамов В. Ю. Страхование: теория и практика / В. Ю. Абрамов. – М.: "ВолтерсКлувер", 2007. – 512 с.
2. Гатиятуллина И. И. Страховые правоотношения в сельском хозяйстве : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 / И. И. Гатиятуллина. – М., 2003. – 155 с.
3. Господарський кодекс України : від 16 січня 2003 року / Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.
4. Иоффе О. С. Спорные вопросы учения о правоотношении / О. С. Иоффе // Очерки по гражданскому праву : сб. ст. ; отв. ред. О. С. Иоффе. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1957. – 64 с.
5. Клапків М. Загальні умови страхування як необхідний елемент правового регулювання страхових відносин / М. Клапків // Право України. – 1995. – № 12. – С. 40–45.
6. Науково-практичний коментар до Господарського кодексу України / О. А. Белянич, О. М. Вінник, В. С. Щербина [та ін.] ; за заг. ред. Г. Л. Знаменського, В. С. Щербини. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 776 с.
7. Нецветаев А. Договор имущества страхования / А. Нецветаев, М. Жилкина // Бизнес-Адвокат. – 1998. – № 23. – С. 14–17.
8. Об организации страховой деятельности : Закон Российской Федерации от 27 ноября 1992 года // Ведомости Верховного Совета Российской Федерации. – 1993. – № 2. – Ст. 56; в редакции Закона Российской Федерации от 31 декабря 1997 года // Российская газета. – 1998. – 4 января.
9. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 28 листопада 2002 року № 249-IV / Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 1. – Ст. 2.
10. Про затвердження Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування

Н. Пацурия, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

СОДЕРЖАНИЕ СТРАХОВЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ В СФЕРЕ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

В статье исследуются проблемные вопросы определения содержания страховых правоотношений в сфере хозяйствования.

Ключевые слова: страховые правоотношения, содержание страховых правоотношений, права и обязанности сторон страховых правоотношений.

N. Patsuriia, Candidate of Law, Associate Professor
Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv

CONTENTS INSURANCE RELATIONSHIPS IN THE FIELD IN ECONOMIC ACTIVITY

This article investigates issues determining the content of insurance relationships in economic activity.

Keywords: legal insurance, contents insurance relationships, rights and obligations of insurance relationships.

УДК 346.1

В. Радзивілюк, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ ТА ВІДМОВА ВІД ПРАВочИНІВ (ДОГОВОРІВ) БОРЖНИКА У СУДОВІЙ ПРОЦЕДУРІ САНАЦІЇ

У статті здійснено теоретичне дослідження проблем, пов'язаних з новітньою правовою регламентацією положеннями Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" визнання недейсними правочинів (договорів), укладених неплатоспроможним боржником та відмови від них, у судовій процедурі санації. У ході дослідження, що пропонується виявляються суттєві недоліки та прогалини у правовому регулюванні вказаних відносин, а також висловлюються побажання щодо вдосконалення нормативного оформлення визнання недейсними правочинів (договорів), укладених неплатоспроможним боржником.

Ключеві слова: недейсність правочину, договору, відмова від правочину (договору) банкрутство, неспроможність, процедура санації.

Проблеми, пов'язані з особливостями правового регулювання визнання правочинів (договорів), укладених неплатоспроможним боржником недейсними та відмови від них, у процедурах банкрутства (неспроможності) розглядалися у вітчизняній юридичній літературі тільки по відношенню аналогічних закономірностей попередніх редакцій Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", наприклад такими вченими як В.В. Джунь [1, с. 128, 134 –

життя : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 грудня 2004 року № 3104 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 2. – Ст. 105.

11. Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 червня 2003 року № 953 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 26. – Ст. 1280.

12. Про судову практику розгляду цивільних справ, що виникають з договорів страхування : Лист Верховного Суду України від 19 липня 2011 року // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 8 (132).

13. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України та виклад Закону України "Про страхування" у новій редакції № 9614 від 19 грудня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42141

14. Савкин Д. В. Страхование правоотношение по российскому гражданскому праву : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. – М., 2003. – 165 с.

15. Советское гражданское право / [под ред. О. С. Иоффе, Ю. К. Толстого, Б. Б. Черепашина]. – М. : Изд-во ЛГУ, 1971. – Т. 1. – 469 с.

16. Условия лицензирования страховой деятельности на территории Российской Федерации : утвержденные Приказом Федеральной службы России по надзору за страховой деятельностью от 19 мая 1994 года № 02-02/08 // Бюлетень нормативных актов министерств и ведомств Российской Федерации. – 1994. – № 11.

17. Фогельсон Ю. Б. Комментарий к страховому законодательству / Ю. Б. Фогельсон. – М. : Юристъ, 1999. – 284 с.

18. Цивільний кодекс України : від 16 січня 2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.

19. Шиминова М. Я. Основы страхового права России / М. Я. Шиминова. – М., 1993. – 178 с.

20. Явич Л. С. Право и общественные отношения / Л. С. Явич. – М. : Юрид. лит., 1971. – 152 с.

21. Янишен В. П. Понятие и признаки страховых правоотношений в Украине : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. П. Янишен. – Х., 1997. – 195 с.

Надійшла до редколегії 05.06.13

136], Б.М. Поляков [2, с. 182 – 197], О.О.Степанов [3, с. 91 – 143], А.А. Бутирський [4, с. 94 – 124] та іншими.

Отже, актуальність теми дослідження обґрунтовується відсутністю дослідження відповідних новел Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" у національній теоретичній літературі.

Визнання правочинів (договорів), укладених неплатоспроможним боржником відноситься до основних,

традиційних правових інструментів, що використовуються у процедурах банкрутства (неспроможності) та, зокрема, у процедурі санації, з метою максимізації активів боржника, виведення його з кризового фінансового становища, відновлення платоспроможності боржника та створення умов для найбільш повного задоволення вимог кредиторів.

Новітньою – третю редакцією [5] Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" [6] (далі за текстом Закон України 1992 року) керуючому санацією надано право¹ подавати до господарського суду заяви про визнання недійсними певних правочинів (договорів), укладених боржником (абз.5 ч.5 ст.28) або про спростування майнових дій боржника, які були вчинені боржником після порушення справи про банкрутство (неспроможність) або протягом одного року, що передувало порушенню справи про банкрутство (неспроможність) (ч.1 ст. 20), якщо в наявності мається хоч би одна з нижченаведених підстав:

боржник безоплатно здійснив відчуження майна, прийняв на себе зобов'язання без відповідних майнових дій іншої сторони, відмовився від власних майнових вимог;

боржник виконав майнові зобов'язання раніше встановленого строку;

боржник до порушення справи про банкрутство взяв на себе зобов'язання, в результаті чого він став неплатоспроможним або виконання його грошових зобов'язань перед іншими кредиторами повністю або частково стало неможливим;

боржник здійснив відчуження або придбав майно за цінами відповідно нижчими або вищими від ринкових, за умови, що в момент прийняття зобов'язання або внаслідок його виконання майна боржника було (стало) недостатньо для задоволення вимог кредиторів;

боржник оплатив кредиторію або прийняв майно в рахунок виконання грошових вимог у день, коли сума вимог кредиторів боржнику перевищувала вартість майна;

боржник прийняв на себе заставні зобов'язання для забезпечення виконання грошових вимог.

Приписи ст.20 Закону України 1992 року, її назва, локалізація названої статті у досліджуваному законодавчому акті, термінологія тощо, викликають щире непорозуміння. Вважаємо, що до головних недоліків положень, що містяться у даній статті відносяться нижченаведені.

1) Те, що законодавець при створенні названої статті залишив поза своєю увагою традиційну для унормування даного сегменту відносин банкрутства (неспроможності), конкурсних відносин модель особливих засобів судового захисту прав кредиторів, котрі були запроваджені Actio Pauliana² та залишились загально-вживаними, інтернаціональними, такими, що пройшли випробування сторіччями.

Інтернаціональною, такою, що пройшла випробування сторіччями, умовою звернення до оспорування правочинів (договорів) боржника у межах провадження у справі про банкрутство (неспроможність), конкурсного

¹ Зазначене право надається також будь-кому з конкурсних кредиторів (ч.1 ст. 20 Закону України 1992 року).

² До основних елементів даної моделі, запровадженої ще у римському періоді розвитку законодавства, відносяться: надання кредиторам права (у теперішній час і іншим особам, з метою реалізації цілей провадження у справі про банкрутство (неспроможність), конкурсного процесу) на особливі засоби судового захисту, що втілюються у можливості звернення до суду з метою опорокнення умисних дій боржника, пов'язаних з розпорядженням своїм майном, яке відбувалося у певних часових межах. Для реалізації цього права кредитори мали довести, що дії боржника завдають їм шкоду, є збитковими для них та у кінцевому результаті зменшать належні для розподілу між ними кошти.

провадження є те, що будь-яке, здійснене у будь-якій формі розпорядження майном боржника, завдає шкоду кредиторам, є збитковими для них та у кінцевому результаті зменшать належні для розподілу між ними кошти.

2) З одного боку, складається враження, що до позитивних рис даної статті відноситься розширений перелік спеціальних підстав оспорування правочинів (договорів) укладених боржником. Проте, на нашу думку, наведений перелік є фрагментарним, не зовсім коректно сформульованим – таким, що не піддається логічному поясненню. На практиці це обов'язково створить ситуації (при тому, що відсутня й основоположна, наведена вище умова), коли суди не будуть мати достатніх формальних підстав визнання правочинів (договорів) укладених боржником недійсними, хоча таке визнання буде необхідним у силу того, що укладення та реалізація умов даного правочину (договору) завдало або завдає шкоду кредиторам у теперішній час або у кінцевому результаті. Також вельми вірогідна ситуація, достатньо широкого трактування досліджуваних положень Закону України 1992 року.

За загальним правилом, недійсність правочинів залежить від того, який з їх елементів має передбачені законодавством пороки або, загалом, якщо правочин суперечить за змістом та за своєю спрямованістю вимогам закону, у тому числі й спеціального закону.

Що стосується відповідних положень джерел зарубіжного законодавства про банкрутство (неспроможність), то ними передбачений диференційований підхід до підстав, що необхідні для визнання недійсності правочинів. Залежать вони від часових факторів, волеутворюючих факторів, наміру сторін, від суб'єктного складу правочинів, наслідків правочинів³ тощо.

Норми зарубіжного законодавства про банкрутство (неспроможність) містять диференційовані строки виникнення у аналогів вітчизняного керуючого санацією та інших визначених законодавством осіб права вимагати визнання правочинів (договорів) боржника недійсними, в залежності від виду таких правочинів (договорів)⁴.

Також, законодавство про банкрутство (неспроможність) зарубіжних країн передбачає певні обставини, які обмежують право особи, аналогічній керуючому санацією на звернення до суду із заявою (клопотанням) про визнання правочинів боржника недійсними⁵.

З метою подолання названих недоліків унормування питань оспорування правочинів (договорів), укладених боржником, на нашу думку, вітчизняному законодавцю слід систематизувати та диференціювати критерії, що покладені в основу визнання правочину (договору) недійсним, а саме, зовнішні критерії (період укладення правочину (договору), його фінансові умови та інше), тобто ті обставини, котрі є очевидними. Зокрема, укладення боржником правочину після порушення справи про банкрутство (неспроможність) або протягом одного року, що передувало порушенню такої справи та нерівноцінність зустрічного виконання контрагентом боржника (це стосується, наприклад, випадків коли ціна такого

³ Ст. ст. L. 632-1 – L. 632-4 Комерційного кодексу Франції [7], ст.ст.129-147 Німецького закону 1994 [8] року та ін.

⁴ Див. п.п.2-4 ст.6 Казахського закону 1997 року [9], ст.238 Англійського закону 1996 року [10], ст.647 Торгового кодексу Болгарії, §§130 [11], 133, 143 Німецького закону 1994 року [8] та ін.

⁵ Наприклад, Німецьким законом 1994 року встановлено, що у разі, коли контрагент боржника не знав про загрозу неплатоспроможності боржника, то угоди, якими спричинено навмисне заподіяння шкоди боржнику і які укладені боржником протягом десяти років до подання клопотання про початок провадження у справі про неспроможність не можуть бути визнані недійсними (§133) [8].

правочину (договору) та/або інші умови суттєво, не на користь боржника, відрізняються від ціни та/або інших умов, притаманних аналогічним правочинам (договорам), що укладені та здійснюються у подібних умовах; коли боржником здійснена будь-яка передача майна або інше виконання зобов'язань, якщо вартість такої передачі або виконання суттєво перевищує вартість отриманого боржником зустрічного виконання, з урахуванням умов та обставин такого виконання з боку контрагента боржника тощо.

Безспірно, що законодавцем мають бути враховані внутрішні або суб'єктивні критерії, які мають застосовуватись додатково до зовнішніх критеріїв. У якості основного внутрішнього критерію можна назвати недобросовісну поведінку сторони правочину (договору), яка безпосередньо або у кінцевому результаті має на меті заподіяння майнової шкоди кредиторам.

А якщо додаються такі критерії суб'єктивного порядку, то має відбутися диференціація спеціальних періодів визнання правочинів (договорів) недійсними, які відраховуються, у тому числі, й у зворотній бік від дати порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність) порівняно з вже названим законодавцем періодом, у межах яких може відбулося здійснення такого оспорювання.

Зокрема, у бік збільшення названого періоду (так званого періоду підозрілості). Такий період може складати два та більше років, як правило, максимум десять років від дати вчинення правочину (договору) до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність), конкурсного провадження та звісно він діє і після порушення такого провадження, якщо правочин (договір) був вчинений боржником, який перебував у стані неплатоспроможності з метою заподіяння майнової шкоди кредиторам, та контрагенти боржника не могли не знати про такі обставини. Наприклад, правочин (договір) вчинений безоплатно; правочин пов'язані з виплатою (виділом) частки (паю) у майні боржника засновнику (учаснику) боржника у зв'язку з його виходом із складу засновників (учасників) боржника; правочин (договір) укладений боржником із заінтересованими особами тощо.

Названий період має бути зменшений (звісно ми маємо на увазі той період, що передував порушенню провадження у справі про банкрутство (неспроможність), конкурсному провадженню тому, що період, який починає свій відлік після порушення такої справи не викликає нарікань) та мати тривалість від одного місяця до одного року. Наприклад, названий період має бути передбачений, коли підставою визнання недійсними правочинів (договорів) виступає їх укладення боржником з окремим кредитором чи іншою особою, що надає або може надати перевагу одному кредитору перед іншими кредиторами боржника щодо задоволення вимог, а саме у випадках: коли правочин (договір) привів або може привести до задоволення вимог, строк виконання яких к моменту вчинення угод не настав, одних кредиторів при наявності невиконаних у встановлений строк зобов'язань перед іншими кредиторами; коли правочин (договір) привів до того, що окремому кредитору, надано або може бути надано більша перевага щодо задоволення вимог, що існували до вчинення даного правочинів (договорів); коли укладений додатковий правочин (договір) до договору про заставу, яким доповнюється перелік заставленого майно, що у свою чергу приводить до того, що сумарна вартість заставленого майна збільшується тощо.

3) Законодавець обмежується лише спеціальними підставами оспорювання правочинів (договорів) укладених боржником не вказуючи на можливість такого

оспорювання на основі загальних підстав, передбачених ЦК України [12].

Натомість, у законодавстві про банкрутство (неспроможність), конкурсному законодавстві домінуючої більшості зарубіжних країн наявні дві підстави визнання правочинів (договорів) недійсними. По-перше, це загальні підстави визнання правочинів (договорів) боржника недійсними, що встановлені нормами цивільного законодавства. По-друге, це додаткові порівняно з установленними нормами цивільного законодавства спеціальні підстави визнання правочинів (договорів) боржника недійсними, які застосовуються тільки у межах процедур банкрутства (неспроможності), конкурсних процедур.

На нашу думку, українському законодавцю слід було б передбачити і посилення на можливість звернення до суду керуючого санацією про визнання правочинів (договорів) боржника недійсними за наявності підстав, передбачених цивільним законодавством України. Оскільки законодавче закріплення такого положення буде спрямовано перш за все на захист інтересів боржника, на відміну від права звернення з заявою керуючого санацією у відповідності з спеціальними підставами визнання правочинів (договорів) недійсними, яке спрямовано, перш за все, на захист інтересів кредиторів.

4) Те, що у назві та нормах даної статті вживаються терміни або невідомі вітчизняному законодавству, зокрема, "майнові дії", "спростування майнових дій" (без будь якого обґрунтування доцільності їх використання), котрі не застосовуються ані цивільним, ані господарським законодавством або такі, що усталено застосовуються для характеристики інших правовідносин, зокрема, "спростування" (наприклад, ст.277 ЦК України, що має назву "Спростування недостовірної інформації" [12], ст.256 ГК України, що має назву "Спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей" [13]). Зазначена термінологія має бути змінена у напрямку її відповідності чинному законодавству, зокрема як "оспорювання дій, спрямованих на прийняття, виконання, зміну, припинення зобов'язань або обов'язків", що виникають з різних правових підстав, які слід конкретизувати у Законі України 1992 року.

5) Вважаємо, що наявність абз.2 п.16 Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 28.03.2013 р. №01-06/606/2013 "Про Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" (у редакції Закону України від 22.12.2011 №4212-VI)" в якому зазначено, що "під майновими діями боржника слід розуміти виконання боржником зобов'язань за вже укладеним до початку відповідного року правочин (договором) на шкоду власним інтересам або інтересам інших кредиторів. Наведене стосується, зокрема виконання зобов'язання раніше встановленого строку (терміну), відмови від власних майнових вимог, сплати коштів кредитору або прийняття майна в рахунок виконання грошових вимог у день, коли сума вимог кредиторів до боржника перевищувала вартість майна тощо" [14] ніяким чином не покращує ситуацію та не вирішує дану проблему.

6) Те, що крім вищезазначеного, не зайвим буде доповнити положення даної статті вказівкою на те, що до осіб, які можуть подавати до господарського суду відповідну заяву відноситься арбітражний керуючий, який у цьому питанні керується або власною ініціативою (як це вже передбачено), або його звернення до господарського суду продиктовано рішенням колегіальних органів кредиторів. Що стосується права конкурсного кредитора на звернення до господарського суду з відповідною заявою, то наділення його даним правом може бути підставою для зловживань з його боку, тому, якщо й

залишати кредитора у якості ініціатора, то треба законодавче передбачити випадки коли у нього може виникнути таке право, зокрема, у випадку не включення питання щодо необхідності оспорювання правочинів (договорів) боржника до порядку денного зборів кредиторів тощо.

Положення про можливість визнання судом недійсності правочинів (договорів) за клопотанням (заявою) особи, яка є аналогом вітчизняного керуючого санацією та інших осіб передбачених законодавством про банкрутство (неспроможність) зарубіжних країн.

Наприклад, у відповідності до Закону Республіки Казахстан, до таких осіб, крім реабілітаційного керуючого, відносяться учасники процедури санації та кредитори (ст.6 [9]). Згідно з Розділом 3 Закону Республіки Молдова такі дії здійснює керуючий [15]. Комерційним кодексом Франції встановлено, що правом вимагати визнання угод, укладених боржником недійсними наділені судовий керуючий, судовий уповноважений, повірений з питань реалізації плану, органи прокуратури (ст. L. 632-4 [7]).

7) Те, що зміст положень статті 20 Закону України 1992 року, присвячений наслідкам визнання правочину (договору) недійсним є скудним та без варіантним. З огляду на це, вважаємо, що необхідність здійснення вищеперерахованих змін, обов'язково потягне за собою створення повноцінних приписів, які диференційовано врегулюють наслідки визнання правочину (договору) недійсним.

У межах судової процедури санації керуючий санацією наділений також правом в тримісячний строк з дня прийняття господарським судом формалізованого рішення про введення названої судової процедури відмовитися від правочинів (договорів) боржника, укладених до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність), не виконаних повністю або частково у випадках передбачених Законом України 1992 року (ч.10 ст. 28).

Керуючий санацією має право відмовитися від правочину (договору), якщо:

- його виконання завдає збитків боржнику;
- він є довгостроковим (понад один рік) або розрахованим на одержання позитивних результатів для боржника в довгостроковій перспективі, крім випадків випуску продукції з технологічним циклом, більшим за строки санації;
- його виконання створює умови, що перешкоджають відновленню платоспроможності боржника.

Якщо керуючий санацією реалізував своє право та відмовився від виконання вказаних правочинів (договорів) боржника, то контрагент боржника, щодо якого керуючим санацією прийнято рішення про відмову від виконання правочину (договору), може, оскільки його право порушено, у тридцятиденний строк з дня прийняття керуючим санацією такого рішення вимагати в установленому порядку відшкодування збитків, що виникли у зв'язку з відмовою від виконання договору у межах провадження у справі про банкрутство (неспроможність).

Право на відмову від договорів боржника, які не виконані повністю або частково, передбачене також законодавством усіх зарубіжних країн. Воно відноситься до найважливіших прав осіб, аналогічних керуючому санацією, оскільки реалізація такого права не залежить від добросовісності контрагента боржника та приводить у дію правові засоби, що в значній мірі забезпечують досягнення завдань, поставлених законодавством про

банкрутство (неспроможність), конкурсним законодавством конкретної країни.

В Законі республіки Казахстан 1997 року містяться норми (ст.7), аналогічні нормам ч.10 ст. 28 Закону України 1992 року.

Російський закон 2002 року також містить положення (ч.1 ст.99) про право зовнішнього керуючого вимагати визнання угод боржника недійсними.

В законодавстві про банкрутство Болгарії, Молдови лише закріплені положення, що посадові особи аналогічних санації процедур мають таке право, але не містяться підстави та наслідки його реалізації.

Що стосується законодавства про банкрутство США, Німеччини та Франції, то в ньому є особливості регламентації права посадових осіб процедур аналогічних санації на відмову від чинних договорів боржника.

До таких особливостей, зокрема, відноситься наявність спеціальних правил, якими регламентується зазначене право даних осіб щодо відмови від конкретних видів договорів, зокрема, договорів оренди повітряних коридорів та терміналів в аеропортах в США; договорів оренди нерухомості у Франції; договорів оренди, найму, доручення, поставки товарів, які мають біржову ціну в Німеччині тощо.

Беручи до уваги не відпрацьованість вітчизняного законодавства у даній сфері пропонуємо звернутися до зарубіжного досвіду спеціальних унормування відмови від конкретних видів договорів

Список використаних джерел

1. Джунь В.В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні / В'ячеслав Васильович Джунь.— К.: Юридическая практика, 2006. — 384 с.
2. Поляков Б.М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Борис Мусійович Поляков. — К.: Ін Юре, 2011. — 560 с.
3. Степанов А.А. Предупреждение банкротства в рамках производства по делу о банкротстве: Теория и практика: [монография] / Александр Александрович Степанов. — К.: КНТ, 2008. — 312 с.
4. Бутирський А.А. Правове регулювання заходів щодо відновлення платоспроможності боржника: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.04 / Андрій Анатольович Бутирський. — К., 2007. — 200 с.
5. Про внесення змін до Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом": Закон України від 22. 12. 2011 р., № 4212-VI // Офіційний вісник України. — 2012. — № 5. — Ст. 164.
6. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р., № 2343-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 31. — Ст. 440.
7. Коммерческий кодекс Франции; пер с фр. В.Н. Захватаева. — М.: Волтерс Клувер, 2008. — 1272 с.
8. Insolvenzordnung vom 5 Oktober 1994 // Bundesgesetzblatt 2865 Teil 1, Z 25702 A. — 1994 (18.10.94). — № 70 — р. 2866.
9. О банкротстве: Закон Республики Казахстан от 21.01.1997 г., №67-1 // Ведомости Парламента Республики Казахстан. — 1997. — №1-2 — ст.13-14.
10. Insolvency Act 1986 // Company Law: Butterworth Student Statues/ comp. by Hannigan Brenda M. — London, Dublin, Edinburgh: Butterworth and Co. (Publishers) Ltd., 1993. — р. 296-392.
11. Закон за изменение и допълнение на Търговския закон // Държавен вестник. — 5.08.1994. — бр. 63.
12. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435 — 1V// Відомості Верховної Ради України. — 2003. — №40. — Ст.356.
13. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01. 2003 р., № 436-IV // Офіційний Вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 462.
14. Про Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" (у редакції Закону України від 22.12.2011 № 4212-VI): Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 28.03.2013 р. № 01-06/606/2013 // Закон і Бізнес. — 2013. — № 15.
15. О несостоятельности: Закон Республики Молдова от 14.11.2001 г., № 632-XV // Санація та банкрутство. — 2009. — № 1. — С. 88 — 131.

Надійшла до редколегії 05.06.13

В. Радзивилук, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПРИЗНАНИЕ НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМИ И ОТКАЗ ОТ СДЕЛОК (ДОГОВОРОВ) ДОЛЖНИКА В СУДЕБНОЙ ПРОЦЕДУРЕ САНАЦИИ

В статье осуществлено теоретическое исследование проблем, связанных с новейшей правовой регламентацией положениями Закона Украины "О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом" признания, в судебной процедуре санации, недействительными сделок (договоров), заключенных неплатежеспособным должником и отказа от них. В ходе предлагаемого исследования выявляются существенные недостатки и пробелы в правовом регулировании указанных отношений, а также высказываются пожелания, по совершенствованию нормативного оформления признания недействительными сделок (договоров), заключенных неплатежеспособным должником.

Ключевые слова: недействительность сделки, договора, отказ от сделки (договора), банкротство, несостоятельность, процедура санации.

V. Radzyvylyuk, Candidate of Law, Associate Professor
Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv

INVALIDATION AND THE REJECTION OF TRANSACTIONS (CONTRACTS) OF THE DEBTOR IN THE JUDICIAL REORGANIZATION PROCEDURE

This article examines theoretical research of the issues related with the newest regulations of the Ukrainian law "About the pay ability recovery of a debtor or his recognition as a bankrupt", recognition of invalid legal transactions (signed contracts) made by a debtor and refusal to these legal transactions (signed contracts). In the followed research it is brought to light the significant drawbacks and gaps in the legal regulations of the specified relations as well as some proposals are made about the improvement of the regulatory registration and recognition of the invalid legal transactions (signed contracts) concluded or made by the unable to pay debtor.

Key words: invalidity of legal transaction, signed contracts, refusal to legal transactions (signed contracts), bankruptcy, insolvency, procedure sanitation.

УДК 346.7

О. Клепікова, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ТРАНСПОРТУ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ПЕРЕДУМОВА ВИЗНАЧЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ І ТРАНСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті з'ясовується соціально-економічна роль транспорту як галузі господарювання та основні теоретичні категорії, що опосередковують визначення транспортної діяльності: транспортна система, інфраструктура транспорту, система транспорту.

Ключові слова: транспортна система, інфраструктура транспорту, транспортна діяльність, транспортне право, господарське право.

Розвиток транспортної системи сьогодні розглядається як найважливіший напрямок економічної політики держави. З розвитком транспортної системи пов'язується повноцінне функціонування різних галузей й економіки в цілому, визначається рівень соціально-економічної стабільності держави.

Актуальність теми пов'язується із необхідністю визначення соціально-економічної ролі транспорту та дослідження основних категорій транспортного права.

Теоретичну основу для написання статті становлять праці Аксьонова І.Я., Ільченко І.Я., Маркової О.М., Пащенко Ю.Є., Тарасова М.А. та інших.

Цілями статті є визначення категорій транспорт, транспортна система, інфраструктура транспорту, система транспорту.

Транспорт можна розглядати як проміжну ланку між процесом виробництва продукції та реалізації продукції. Виготовлена продукція не може бути реалізована, якщо її не буде доставлено споживачеві. Отже, не зважаючи на те, що транспорт не приймає участі у виробництві продукції, він виконує виробничу функцію і відіграє ключову роль в реалізації внутрішньогосподарських та міжгосподарських зв'язків. Здійснюючи свою виробничу функцію транспорт виконує роль посередника між виробництвом та споживачами. Транспорт пов'язує галузі народного господарства, сприяє розвитку та вдосконаленню виробництва. Певна роль відведена транспорту у сфері забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків держави. З огляду на це, транспорт визначають як складний міжгалузевий організм. Транспорт не створює нову продукцію і не змінює її речову природу, він лише переміщує продукцію [1].

За умов різних підходів до визначення ролі транспорту у сфері господарювання, звертає увагу твердження К. Маркса про те, що транспорт є четвертою галуззю суспільного виробництва. Не зважаючи на давність і політизацію вчень цього автора, наведена думка була актуальною за часів СРСР серед науковців, які займалися питаннями транспортного права. Вони зазначали, що процес масового виробництва та реалізації продукції не може обійтися без переміщення цінностей. Транспорт входить складовою частиною у всі стадії процесу добування, обробки та перероблювання продукції. Транспортування є невід'ємною частиною процесу обігу [2]. Отже, транспортна промисловість (саме таким чином К.Маркс підкреслює значимість транспорту для процесу виробництва – курсив наш О.К.) представляє самостійну галузь виробництва, а тому й особливу сферу додавання виробничого капіталу. З іншого боку, вона відрізняється тим, що представляє продовження виробничого процесу в процесі обігу й для процесу обігу [3]. Транспорт є матеріально-технічною базою суспільства. Таким чином, основна соціально-економічна роль транспорту пов'язана з процесом виробництва. У сфері господарювання транспорт об'єднує в єдине ціле галузі народного господарства, впливає на розміщення виробничих сил й здійснює тим самим вплив на рівень ефективності суспільного виробництва. З огляду на це, економісти зазначають, що на збільшення обсягів роботи транспорту впливає кількісне та якісне зростання обсягів виробництва продукції. У той час як розвиток транспорту та зростання його провізної здатності здійснюють вплив на рівень та порядок розміщення виробництва. Транспортний процес є обов'язко-

